

Vec C-741/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

8. október 2019

Vnútroštátny súd:

Cour d'appel de Paris

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. september 2019

Žalobkyňa:

Moldavská republika

Žalovaná:

spoločnosť Komstroy, právna nástupkyňa spoločnosti Energoalians

I. Predmet konania vo veci samej

Posúdenie právomoci rozhodcovského súdu *ad hoc* zriadeného podľa článku 26 ods. 3 Zmluvy o energetickej charte (ďalej len „ZECH“) na účely vyriešenia peňažného sporu týkajúceho sa zaplatenia pohľadávky súvisiacej so zmluvou o predaji elektrickej energie. Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko) zrušil rozhodcovské rozhodnutie, ktorým sa vyhovel žalobe žalovanej z dôvodu, že rozhodcovský súd neoprávnene vyhlásil, že má právomoc. Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) zrušil rozsudok z dôvodu, že Cour d'appel (odvolací súd) uplatnil príliš reštriktívny výklad pojmu „investícia“ v zmysle článku 1 bodu 6 ZECH. Výsledok sporu, a teda aj právomoc rozhodcovského súdu, v podstate závisia od výkladu uvedeného pojmu.

II. Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), ktorému Cour de cassation (Kasačný súd) vec vrátil, sa domnieva, že Súdny dvor má podľa článku 267 ZFEÚ právomoc rozhodovať o otázkach týkajúcich sa výkladu ustanovení ZECH. Kritérium uplatnenia uvedeného článku sa zakladá výlučne na posúdení aktu, ktorého výklad sa požaduje. Zmiešané dohody uzavreté medzi Úniou a členskými štátmi na jednej strane a tretími stranami na druhej strane však patria medzi akty inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr Únie (rozsudky z 30. septembra 1987, Demirel, 12/86, EU:C:1987:400, a z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520). Keďže vnútroštátny súd musí na účely posúdenia právomoci rozhodcovského súdu uplatniť ustanovenia ZECH, má v záujme zabezpečenia jednotného uplatňovania práva Únie možnosť obrátiť sa s týmito otázkami týkajúcimi sa výkladu na Súdny dvor.

III. Prejudiciálne otázky

„1. Má sa článok 1 (6) Zmluvy o energetickej charte vykladať v tom zmysle, že pohľadávka vyplývajúca zo zmluvy o predaji elektrickej energie, ktorá nezahŕňa žiadny vklad zo strany investora v hostiteľskom štáte, môže predstavovať „investíciu“ v zmysle tohto článku?

2. Má sa článok 26 (1) Zmluvy o energetickej charte vykladať v tom zmysle, že nadobudnutie pohľadávky, ktorú vytvoril hospodársky subjekt, ktorý nepochádza zo žiadneho zmluvného štátu, investorom zmluvnej strany, predstavuje investíciu?

3. Má sa článok 26 (1) Zmluvy o energetickej charte vykladať v tom zmysle, že pohľadávka patriaca investorovi a vyplývajúca zo zmluvy o predaji elektrickej energie, ktorá bola dodaná na hranicu hostiteľského štátu, môže predstavovať

investíciu uskutočnenú v oblasti inej zmluvnej strany, ak investor nevykonával na území tejto inej zmluvnej strany žiadnu hospodársku činnosť?“

IV. Právny rámec

1. Ustanovenia Zmluvy o energetickej charte

„Článok 1 - Definície

Na účely tejto zmluvy sa rozumie:

...

6. „Investícia“ znamená každý druh aktív, ktoré vlastní alebo riadi priamo alebo nepriamo investor a ktoré zahŕňajú:

a) hmotný a nehmotný, hnutelný a nehnuteľný majetok a tiež akékoľvek majetkové práva, ako je leasing, hypotéka, zádržné právo a zástava;

b) spoločnosť alebo podnik, podiely, akcie alebo iné formy účasti na kmeňových akciách v spoločnosti alebo podniku, obligácie alebo iné dlhy spoločnosti alebo podniku;

c) nároky na peňažné prostriedky a nároky na plnenie v zmysle zmluvy majúce ekonomickú hodnotu a spojené s investíciou;

d) duševný majetok [duševné vlastníctvo - *neoficiálny preklad*];

e) výnosy;

f) akékoľvek práva priznané zákonom, zmluvou alebo prostredníctvom licencií a povolení udelených v zmysle zákona na podnikanie v ktorejkoľvek hospodárskej činnosti v energetickom sektore.

Zmena formy, akou sa investujú aktíva, neovplyvňuje ich charakter ako investície a pojem investícia zahŕňa všetky investície zmluvnej strany investujúceho subjektu a zmluvnej strany oblasti, pre ktorú sa investícia uskutočňuje, existujúce k dátumu nadobudnutia platnosti tejto zmluvy alebo po tomto dátume (ďalej len „dátum nadobudnutia platnosti“) za predpokladu, že táto zmluva sa bude vzťahovať len na veci ovplyvňujúce takéto investície po dátume nadobudnutia platnosti.

„Investícia“ označuje ľubovoľnú investíciu spojenú s hospodárskou činnosťou v energetickom sektore a investície alebo skupiny investícií [uskutočnených - *neoficiálny preklad*] a určených zmluvnou stranou v jej oblasti vo forme „projektov účinnosti Charty“ a takto oznámenej sekretariátu.

7. „Investor“ znamená:

a) z hľadiska zmluvnej strany:

i) fyzickú osobu...

ii) spoločnosť alebo in[ú] organizáci[u] zriadenú v súlade so zákonom platným v tejto zmluvnej strane [na území tejto zmluvnej strany- *neoficiálny preklad*];

8. „Investovanie“ alebo „uskutočňovať investície“ znamená vytváranie nových investícií, získavanie [získaním - *neoficiálny preklad*] celých existujúcich investícií alebo ich častí, alebo presun [presunom - *neoficiálny preklad*] do rôznych oblastí investičných činností.

...

10. „Oblasť“ z hľadiska štátu, ktorý je zmluvnou stranou, označuje:

a) územie, ktoré je pod jeho vládou...“

„Článok 26 - Urovanie sporov medzi investorom a zmluvnou stranou

1. Spory medzi zmluvnou stranou a investorom inej zmluvnej strany vzťahujúce sa na investície tejto inej strany v oblasti prvej strany, ktoré sa týkajú údajného porušenia záväzku prvej strany v zmysle časti III sa, pokiaľ je to možné, urovnajú zmierom.

2. Ak takéto spory nemôžu byť urovnané podľa ustanovenia odseku 1... investor, ktorý je stranou v spore, sa môže rozhodnúť predložiť spor na vyriešenie:

a) súdom alebo správnym súdom zmluvnej strany, ktorá je stranou v spore;

...

c) v súlade s nasledovnými odsekmi tohto článku.

3. a) ... rozhodcovskému orgánu...“

2. *Vnútroštátne ustanovenie*

Článok 1520 code de procédure civile (občiansky súdny poriadok):

„Žalobu o neplatnosť [proti rozhodnutiu vydanému vo Francúzsku v rámci medzinárodného rozhodcovského konania] možno podať, len ak:

1° rozhodcovský súd neoprávnene vyhlásil, že má alebo nemá právomoc, alebo

...

5° uznanie alebo výkon rozhodnutia je v rozpore s medzinárodným verejným poriadkom.“

V. Opis skutkových okolností a konania vo veci samej

- 1 Ukrajina a Moldavská republika sú bývalé sovietske republiky, ktorých elektrické siete sú prepojené. Dňa 1. januára 1995 bola podpísaná zmluva o paralelnej a vzájomnej prevádzke elektrických sietí oboch štátov.
- 2 Zmluva č. 01/01 bola uzavretá 1. februára 1999 medzi týmito tromi spoločnosťami: Ukrenergo, ukrajinský výrobca elektrickej energie, Energoalians, ukrajinská súkromná spoločnosť, ktorá sa špecializuje na výrobu a distribúciu elektrickej energie, a Moldtranselectro, moldavský verejnoprávny podnik založený v roku 1997. Energoalians kupoval na základe uvedenej zmluvy elektrickú energiu od spoločnosti Ukrenergo na účely jej vývozu do Moldavska, pričom každý mesiac si Ukrenergo a Moldtranselectro stanovili objem elektrickej energie, ktorá sa mala dodať.
- 3 V zmluve č. 24/02, ktorá bola podpísaná 24. februára 1999 v Kyjeve, sa Energoalians, Derimen, spoločnosť, ktorá je zaregistrovaná na Britských panenských ostrovoch, a Moldtranselectro dohodli, že:
 - Energoalians, ako dodávateľ, dodá elektrickú energiu spoločnosti Derimen,
 - Derimen, ako kupujúci, uhradí cenu elektrickej energie spoločnosti Energoalians,
 - Moldtranselectro, ako „oprávnená osoba“, predloží spoločnosti Ukrenergo do 25. dňa každého mesiaca objednávku s uvedením množstva elektrickej energie požadovanej na nasledujúci mesiac,
 - Ukrenergo následne dodá elektrickú energiu za podmienok „DAF Incoterms 1990“, to znamená až na hranicu medzi Ukrajinou a Moldavskom na strane Ukrajiny.
 - Derimen získa späť cenu predanej elektrickej energie od spoločnosti Moldtranselectro.
- 4 Táto zmluva, ktorá bola pôvodne uzavretá na rok 1999, ako aj zmluva č. 01/01 z 1. februára 1999, boli predĺžené až do 31. decembra 2000. Energoalians mal za každý mesiac dodávky prijať platbu od spoločnosti Derimen do 80 kalendárnych dní od dodávky, zatiaľ čo Derimen mal prijať platbu od spoločnosti Moldtranselectro. Ceny platné pre platby boli stanovené jednotlivými dodatkami k zmluve č. 24/02. Podľa všeobecných ustanovení týchto dodatkov a v závislosti od mesiaca bola cena, ktorú zaplatil Moldtranselectro, približne dvakrát vyššia ako cena, ktorú zaplatil Derimen spoločnosti Energoalians.

- 5 Elektrická energia sa dodávala v priebehu dvoch rokov, 1999 a 2000, okrem mesiacov máj až júl 1999. Moldtranselectro uhradil spoločnosti Derimen čiastočne rok 1999 (január a čiastočne február 1999) a celý rok 2000. Zvyšok elektrickej energie dodanej v roku 1999 zostal nezaplatený. K 1. januáru 2000 predstavoval akumulovaný dlh spoločnosti Moldtranselectro voči spoločnosti Derimen sumu 18 132 898,94 USD. Voči spoločnosti Energoalians však neexistoval žiaden dlh, keďže Derimen jej uhradil všetku dodanú elektrickú energiu.
- 6 Na základe zmluvy podpísanej 30. mája 2000 v Kyjeve postúpil Derimen na spoločnosť Energoalians pohľadávku, ktorú mal voči spoločnosti Moldtranselectro na základe zmluvy č. 24/02.
- 7 Moldtranselectro čiastočne uhradil svoj dlh a znížil pohľadávku, ktorú mal voči nemu Energoalians, na sumu 16 287 185,94 USD.
- 8 Energoalians sa neúspešne snažil získať zaplatenie tejto sumy tým, že sa najprv obrátil na moldavské súdy a potom na ukrajinské súdy.
- 9 Energoalians, ktorý usúdil, že niektoré zásahy Moldavskej republiky predstavovali porušenia záväzkov prijatých na základe ZECH, uplatnil rozhodcovské konanie *ad hoc*.
- 10 Rozhodcovský súd *ad hoc*, zložený z troch rozhodcov, uznal svoju právomoc rozhodnutím, ktoré bolo prijaté väčšinou 25. októbra 2013 v Paríži. Usúdil, že Moldavská republika porušila svoje medzinárodné záväzky a na základe ZECH jej uložil povinnosť zaplatiť spoločnosti Energoalians celkovú sumu 592 880 395 moldavských lei.
- 11 Podľa rozhodcovského súdu Energoalians vlastnil voči verejnoprávnenému podniku Moldtranselectro „investíciu“ v zmysle ZECH, pričom ZECH vychádza z pomerne širokej definície tohto pojmu. Opieral sa o doktrínu ako aj o iné rozhodcovské rozhodnutia. Tento pojem podľa neho patrí do „celkovej a neutrálnej koncepcie“ a vzťahuje sa na „všetky druhy vkladov“. Uviedol, že prípad, ktorý mu bol predložený, je priamo opísaný v článku 1 bode 6 písm. c) ZECH.
- 12 Predseda rozhodcovského súdu vyjadril odlišné stanovisko, pokiaľ ide o právomoc rozhodcovského súdu. Usúdil, že obvyklý význam slova investícia zodpovedá investícii kapitálu alebo úsilia s očakávaním určitého výnosu, a že tento pojem predpokladá určitú lehotu na to, aby sa výnos dosiahol (to znamená dĺžku trvania) a určitú mieru neistoty, pokiaľ ide o výšku výnosu (to znamená podnikateľské riziko).
- 13 Moldavská republika podala 25. novembra 2013 žalobu o neplatnosť tohto rozhodnutia.

- 14 Na základe aktu zo 6. októbra 2014 sa spoločnosť Komstroy, založená podľa ukrajinského práva, stala právnou nástupkyňou spoločnosti Energoalians.
- 15 Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozsudkom z 12. apríla 2016 zrušil rozhodnutie. Rozhodol, že rozhodcovský súd neoprávnene vyhlásil, že má právomoc z dôvodu, že jediným predmetom pohľadávky, ktorej sa spor týkal, bol predaj elektrickej energie. V prípade neexistencie vkladu nemohla existovať ani investícia v zmysle ZECH.
- 16 Cour de cassation (Kasačný súd) na základe kasačného opravného prostriedku, ktorý podala spoločnosť Komstroy, zrušil rozsudkom z 28. marca 2018 prijatým na základe článku 1520 code de procédure civile (občiansky súdny poriadok), rozsudok cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž).
- 17 Cour de cassation (Kasačný súd) dospel k záveru, že ustanovenia ZECH nespresňujú kritériá, ktoré charakterizujú investíciu, ale len demonštratívne uvádzajú aktíva, ktoré sa považujú za investície. Z toho vyvodil, že cour d'appel (odvolací súd) porušil ZECH tým, že k nej pridal podmienku, ktorú neobsahuje.
- 18 Vec vrátil cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) v inom zložení.
- 19 Moldavská republika sa domáha toho, aby cour d'appel (odvolací súd) zrušil rozhodcovské rozhodnutie z 25. októbra 2013, keďže jednak rozhodcovský súd neoprávnene vyhlásil, že má právomoc, a jednak uznanie alebo výkon rozhodnutia je v rozpore s medzinárodným verejným poriadkom. Subsidiárne navrhuje podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúceho sa výkladu ZECH.
- 20 Spoločnosť Komstroy, právna nástupkyňa spoločnosti Energoalians, sa domáha toho, aby cour d'appel (odvolací súd) zamietol žalobu o neplatnosť, ktorú podala Moldavská republika a aby zamietol všetky jej návrhy.

VI. Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 21 Moldavská republika tvrdí, že spor sa netýka investície v zmysle ZECH, a že aj keby išlo o investíciu, tak nebola uskutočnená ani podnikom zmluvného štátu a ani v oblasti Moldavska.

1. O existencii investície v zmysle ZECH

- 22 a) Moldavská republika tvrdí, že pohľadávka, ktorá vyplýva zo zmluvy o predaji elektrickej energie a ktorú nadobudol Energoalians, nie je „investíciou“ v zmysle ZECH. ZECH odkazuje na obvyklý význam pojmu „investícia“, ktorý vyžaduje existenciu vkladu. Hoci definícia ZECH odkazuje na „každý druh aktív“, ktoré vlastní investor, informatívny zoznam príkladov ukazuje, že „každé aktívum“ nemusí nevyhnutne predstavovať investíciu.

- 23 Vzhľadom na svoj obvyklý význam a vzhľadom na ciele ZECH stanovené v jej preambule sa pojem „investícia“ nevyhnutne spája s činnosťou investora zameranou na vytvorenie alebo prevod kapitálu alebo ďalších zdrojov, ktoré sú potrebné na rozvoj a udržiavanie investičnej činnosti. Je to práve tento význam, ktorý vo svojom nesúhlasnom stanovisku prijal predseda rozhodcovského súdu a ktorý sa zhoduje s judikatúrou rozhodcovských súdov.
- 24 Poznamenáva, že pohľadávka spoločnosti Energoalians voči spoločnosti Moldtranselectro, ktorá vyplýva zo zmluvy č. 24/02, neobsahuje žiadny vklad, že táto zmluva, s ktorou je pohľadávka spojená, nie je sama osebe investíciou, pretože jej jediným predmetom je predaj elektrickej energie, a že činnosť spoločnosti Derimen spočívala v poskytovaní služieb faktoringu, ktoré sú výlučne finančnými činnosťami.
- 25 **b)** Žalovaná v odpovedi tvrdí, že ZECH definuje pojem investícia širokým spôsobom, takže môže podieť spadať akýkoľvek druh aktív, ktoré riadi alebo vlastní investor. Činnosť financovania elektrickej energie, z ktorej vyplýva pohľadávka spoločnosti Energoalians, predstavuje činnosť „spojenú s hospodárskou činnosťou v energetickom sektore“ v zmysle článku 1 bodu 6 ZECH, keďže umožnila dodávku energie spoločnosti Moldtranselectro.
- 26 Účasť spoločnosti Derimen, v spojení s povinnosťou spoločnosti Moldtranselectro zaplatiť spoločnosti Derimen dlžnú sumu za dodávku energie, je ako celok súčasťou investičnej transakcie, ktorá spočíva v dodávke energie do Moldavska.

2. *O investorovi*

- 27 **a)** Moldavská republika tvrdí, že Energoalians sám túto investíciu neuskutočnil. Investor nemôže podriaďiť spor, ktorého predmetom je investícia, ktorú on sám neuskutočnil, rozhodcovskému konaniu, pričom výraz „uskutočňovať investície“ je definovaný v článku 1 bode 8 ZECH.
- 28 Tvrdí, že Energoalians nadobudnutím pohľadávky spoločnosti Derimen nenadobudol „existujúcu investíciu“ v zmysle ZECH. Keďže Britské panenské ostrovy, na ktorých je Derimen zaregistrovaný, nie sú zmluvnou stranou ZECH, táto spoločnosť nemôže mať štatút investora v zmysle ZECH a jej aktíva preto nemôžu predstavovať „investície“ v zmysle uvedenej zmluvy. Tento záver je v súlade so zásadou *nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako sám má).
- 29 **b)** Žalovaná odpovedá, že Moldavská republika sa snaží k ZECH pridať podmienku, ktorá neexistuje, a to, že investor na to, aby mohol požívať ochranu podľa ZECH, získa investíciu od spoločnosti, ktorá je sama „chránená“ touto zmluvou. Skutočnosť, že určitá osoba vlastní aktíva spojené s hospodárskou činnosťou v odvetví energetiky, umožňuje odvodiť existenciu investície bez ohľadu na spôsob, akým bola táto investícia získaná. Je irelevantné, či Energoalians uskutočnil alebo neuskutočnil investíciu, keď ju riadi.

- 30 Takisto uvádza, že iba francúzska verzia článku 26 ZECH uvádza, že investíciu musí „uskutočniť“ investor. Medzi účastníkmi rozhodcovského konania však platí autentická verzia ZECH v ruskom jazyku.

3. *O kritériu teritoriality*

- 31 a) Moldavská republika uvádza, že článok 26 ods. 1 obsahuje kritérium teritoriality, podľa ktorého je právomoc rozhodcovského súdu podmienená tým, že investor uskutočnil investíciu „v oblasti“ hostiteľského štátu v zmysle článku 1 bodu 10 ZECH. Tvrdí, že „v oblasti“ Moldavska sa neuskutočnila žiadna investícia, pretože elektrická energia bola dodaná pred hranicou s Moldavskom a že spoločnosti Energoalians a Derimen nevykonávali žiadnu hospodársku činnosť v odvetví energetiky na moldavskom území. Dodáva, že nadobudnutie pohľadávky samo osebe nemožno považovať za investíciu uskutočnenú „v oblasti“ Moldavska spoločnosťami Energoalians a Derimen, pretože jediná protihodnota, ktorú Energoalians poskytol za toto nadobudnutie, mala byť zaplatená spoločnosti Derimen, ktorá je subjektom so sídlom na Britských panenských ostrovoch.
- 32 b) Žalovaná odpovedá, že podmienka teritoriality je splnená. Existuje mnoho kritérií územnej väzby s Moldavskom. Jej pohľadávka voči spoločnosti Moldtranelectro vyplýva z dodávky elektrickej energie na územie Moldavska a jediným predmetom zložitej investičnej transakcie bola dodávka elektrickej energie spoločnosti Moldtranelectro, ktorá je moldavskou verejnoprávnou spoločnosťou.
- 33 Taktiež odpovedá, že investícia, ktorej sa dovoľáva Energoalians, je pohľadávka, ktorú vlastní voči spoločnosti Moldtranelectro, a nie zmluva o dodávke elektrickej energie, z ktorej táto pohľadávka vznikla, a že samotný výskyt pojmu DAF v zmluve o dodávke elektrickej energie neumožňuje vylúčiť väzbu s oblasťou Moldavska.

VII. Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 34 Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) sa domnieva, že výsledok sporu závisí od výkladu pojmu „investícia“ v zmysle článku 1 bodu 6 ZECH a podľa potreby pojmov „investovať“ alebo „uskutočňovať investície“ v zmysle článku 1 bodu 8 ZECH.
- 35 Pokiaľ ide o teritorialitu, domnieva sa, že vzniká otázka, či môže pohľadávka vyplývajúca zo zmluvy o predaji elektrickej energie predstavovať investíciu uskutočnenú v oblasti druhej zmluvnej strany v zmysle článku 26 ods. 1 ZECH, ak majiteľ pohľadávky nevykonával žiadnu hospodársku činnosť na území tejto zmluvnej strany.
- 36 Domnieva sa, že ZECH je zmiešaná dohoda uzavretá medzi Úniou a členskými štátmi na jednej strane a tretími stranami na druhej strane, a že Súdny dvor má

podľa článku 267 ZFEÚ právomoc rozhodovať o otázkach týkajúcich sa výkladu tejto zmluvy. Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), ktorý musí na účely posúdenia právomoci rozhodcovského súdu uplatniť ustanovenia ZECH, má v záujme zabezpečenia jednotného uplatňovania práva Únie možnosť obrátiť sa s takýmito otázkami týkajúcimi sa výkladu na Súdny dvor.

PRACOVNÝ DOKUMENT